

Zlatan Hrnčić*

Nasilje u porodici - strateški pravci djelovanja u Bosni i Hercegovini

Sadržaj

1. Uvod
2. Inkriminacija nasilja u porodici
3. Pravni okvir i strateško djelovanje
 - 3.1. Glavne odredbe Zakona o zaštiti od nasilja u porodici
 - 3.2. Problemi u implementaciji Zakona
 - 3.3. Strateški pristup
4. Statistički podaci
5. Zaključak

1. Uvod

Nasilje u porodici prisutno je u svim zemljama svijeta bez obzira na njihovu demokratsku tradiciju, ekonomsku snagu, stepen obrazovanosti ili kulturu. Radi se o globalnoj pojavi koja postoji u svim društvima svijeta. Nasilje u porodici je svaki oblik fizičkog, seksualnog, psihičkog ili ekonomskog nasilja ili prijetnja takvim nasiljem kojem se izlaže neki od članova porodice. Ono nije izolirani, pojedinačan događaj, već obrazac ponavljajućih ponašanja.

O nasilju u porodici se donedavno nije javno govorilo, bila je to tema koja se nije prepoznavala kao društveni problem, nego je smatrana privatnom stvari. Specifičnost nasilja u porodici leži u činjenici da je ono oblik nasilnog ponašanja koje se dešava izvan pogleda javnosti. Međutim, posljedice nasilja u porodici itekako utiču na širu društvenu zajednicu i predstavljaju osnovu za veći broj društvenih anomalija. Naime, način kako odrastamo i okruženje u kojem živimo itekako zavise od naučenih obrazaca ponašanja koji nas oblikuju u budućnosti. Odrastanje u nasilnom okruženju, kao i svjedočenje takvom ponašanju uveliko nas oblikuju kao osobe, a samim tim i društvenu zajednicu čiji smo članovi, odnosno okruženje koje gradimo.

* Autor je magistar nauka u oblasti poslovne ekonomije, radi kao stručni savjetnik u Gender Centru Vlade Federacije Bosne i Hercegovine i koordinator je izrade i praćenja provedbe Strategije za prevenciju i borbu protiv nasilja u porodici (2013-2017).

2. Inkriminacija nasilja u porodici

Kada je u pitanju Bosna i Hercegovina, pojava nasilja u porodici se sada tretira kao javni problem – ono predstavlja krivično djelo i oblik je društvenog ponašanja na koje država uveliko strateški i sveobuhvatno pokušava da djeluje.

Prelazak društvene svijesti sa shvatanja nasilja u porodici kao „privatnog problema“ u „javni problem“ od društvenog značaja, predstavlja dug put promjene cjelokupnog društvenog mnjenja, društvenih navika i međusobnih društvenih odnosa. Prema članu 8 Konvencije o zaštiti ljudskih prava i osnovnih sloboda¹, svaka osoba ima pravo na poštovanje privatnog i porodičnog života. Iz ovoga bi se pogrešno moglo zaključiti da ono što se dešava u privatnoj sferi ne treba da bude predmet javnog interesa. Međutim, stav 2 istog člana Konvencije obavezuje javnu vlast da se umiješa u privatnost doma ukoliko je takvo miješanje predviđeno zakonom, a u interesu je, između ostalog javne sigurnosti, sprečavanja nereda ili zločina, zaštite zdravlja i morala ili zaštite prava i sloboda drugih. Iz ovoga se može zaključiti da ostvarivanje jednog prava ne može i ne smije biti na štetu ostvarivanja nekog drugog prava. Dalje, članom 14 Konvencije, zabranjuje se svaki vid diskriminacije u vezi sa uživanjem bilo kojeg prava garantovanog Konvencijom, pa dakle i prava na privatnost. Također, katalog prava sadržanih u Ustavu Bosne i Hercegovine štiti pravo na privatni i porodični život, ali i pravo na ličnu slobodu i sigurnost. Samim tim, država je obavezna da osigura primjenu ovog prava svima na cijelom teritoriju zemlje. S tim u vezi, država je obavezna osigurati primjenu Ustava i Konvencije, te mehanizme njihove djelotvorne primjene.

Prvi korak ka ovom putu bilo je inkriminisanje nasilja u porodici kroz krivični zakon 2001. godine. Kako je zakonodavstvo u ovoj oblasti na entitetskom nivou, nasilje u porodici kao oblik krivičnog djela, definisano je u članu 222 Krivičnog zakona Federacije Bosne i Hercegovine (KZ FBiH) i članom 208 Krivičnog zakona Republike Srpske (KZ RS). Međutim, nasilje u porodici u Republici Srpskoj, za razliku od Federacije Bosne i Hercegovine, može biti tretirano i kao prekršaj. Ova činjenica često se opravdava lakšom procedurom rješavanja slučajeva nasilja u porodici. Međutim, ovakav pristup sankcionisanju nasilja u porodici umanjuje značaj i težinu ovog djela. Zbog različitog tretiranja oblika nasilja u porodici, te određenih zakonskih rješenja, u daljnjem tekstu će se analizirati rješenja samo u Federaciji Bosne i Hercegovine (FBiH).

3. Pravni okvir i strateško djelovanje

Sveobuhvatne aktivnosti na preventivnom djelovanju i borbi protiv nasilja u porodici, te shvatanju nasilja u porodici kao društvenog problema u Bosni i Hercegovini, kada je u pitanju FBiH počele su 2005. godine usvajanjem prvog Zakona o zaštiti od nasilja u porodici². Zakon o zaštiti od nasilja u porodici FBiH, u tom je momentu, bio novi zakon kojim se prvi put u zakonodavstvu BiH posebno regulisala ova oblast. Ovim zakonom se dala široka definicija pojma porodice, obaveze prijavljivanja nasilja i uvedene su mjere zaštite. Zakon je definisan u korelaciji sa drugim zakonima koji, direktno ili indirektno, regulišu pitanja nasilja u porodici, kao što je Krivični zakon (KZ) FBiH³, koji definira nasilje u porodici kao krivično djelo, ali i

¹ Konvencija o zaštiti ljudskih prava i osnovnih sloboda, Sl. gl. BiH 6/99.

² Zakon o zaštiti od nasilja u porodici, Sl. n. FBiH 22/05 i 51/06.

³ Krivični zakon FBiH, Sl. n. FBiH 36/03, 37/03, 21/04, 69/04, 18/05, 42/10, 42/11, 59/14 i 76/14.

druga relevantna krivična djela, kao što su teška i laka tjelesna ozljeda i djela u vezi sa porodicom i integritetom ličnosti. On je također u korelaciji sa Zakonom o ravnopravosti spolova u Bosni i Hercegovini⁴, koji definira i zabranjuje nasilje u privatnoj i javnoj sferi kao oblik diskriminacije, ali i sa Porodičnim zakonom FBiH⁵, koji se dotiče pitanja nasilja u porodici. Zakon o zaštiti od nasilja u porodici je već 2006. godine pretrpio prve izmjene kojima se jasnije preciziralo izricanje zaštitnih mjera. Kako se radilo o novom zakonu, za njegovu punu implementaciju potrebno je bilo raditi na edukaciji profesionalaca na njegovoj primjeni, međusobnoj saradnji, te posebno jačati sudsku praksu u ovoj oblasti. Ove aktivnosti su realizovane kroz implementaciju Strateškog plana za prevenciju i borbu protiv nasilja u porodici u FBiH – 2009-2010⁶.

Novi Zakon o zaštiti od nasilja u porodici⁷ donesen je 2013. godine, a on je donio određene novine koje se ogledaju u preciziranju pojma nasilja u porodici, propisivanju hitnog postupka u izricanju zaštitnih mjera imajući u vidu njihovu svrhu zaštite žrtve nasilja, propisivanje drugih oblika zaštite žrtve nasilja, kao što su: utvrđivanje izvora finansiranja sigurnih kuća, donošenje programa mjera na federalnom i kantonalnom nivou za prevenciju, zaštitu i borbu protiv nasilja u porodici, obaveza uspostave referalnih mehanizama za postupanje u postupku zaštite žrtve nasilja u svakoj lokalnoj zajednici i obaveza multidisciplinarnog pristupa u pružanju zaštite žrtvi nasilja, uključujući i obavezu vođenja statističkih podataka o prijavljenim slučajevima nasilja. Članom 222 KZ FBiH, svako djelo nasilja u porodici je i dalje tretirano kao krivično djelo, a svrha Zakona o zaštiti od nasilja u porodici je zaštita žrtve nasilja, kroz izricanje i provedbu zaštitnih mjera.

3.1. Glavne odredbe Zakona o zaštiti od nasilja u porodici

Zakonom o zaštiti od nasilja u porodici uređuje se zaštita od nasilja u porodici, pri čemu se, prema članu 7 Zakona, smatra da postoji nasilje u porodici ako postoje „osnove sumnje da su učenjene radnje kojim član porodice nanosi fizičku, psihičku ili seksualnu bol ili patnju i/ili ekonomsku štetu, kao i prijetnje koje izazivaju strah od fizičkog, psihičkog ili seksualnog nasilja i/ili ekonomske štete kod drugog člana porodice“. S tim u vezi definisano je trinaest radnji nasilja u porodici. Zakon je također definisao i pojam porodice, koju prema toj definiciji čine: bračni i vanbračni partneri i njihova djeca (zajednička ili iz ranijih veza); srodnici⁸, staraoci, štićenici, hranoci i hranjenici, bivši bračni i vanbračni partneri i njihova djeca (zajednička ili iz ranijih veza) i njihovi roditelji, uključujući očuha i maćehu.

Obavezu prijavljivanja nasilja u porodici imaju svi građani, profesionalci i članovi porodice, ali i sama žrtva. Ovdje je važno naglasiti da svako ko ne prijavi nasilje čini prekršaj, osim u slučaju da žrtva ne prijavi nasilje, što znači da je jedino žrtva oslobođena ove vrste prekršajne odgovornosti.

⁴ Zakon o ravnopravosti spolova u Bosni i Hercegovini, Sl. gl. BiH 32/10.

⁵ Porodični zakon FBiH, Sl. n. FBiH 35/05, 41/05 i 31/14.

⁶ Strateški plan za prevenciju i borbu protiv nasilja u porodici u FBiH – 2009-2010, Sl. n. FBiH 77/08.

⁷ Zakon o zaštiti od nasilja u porodici, Sl. n. FBiH 20/13.

⁸ *Ibid.*, čl. 6.

Svaki slučaj nasilja u porodici se prijavljuje policiji koja je dužna izići na lice mjesta, prikupiti dokaze, po potrebi uključiti centar za socijalni rad, te omogućiti zdravstveni pregled žrtve, a osobu za koju postoje osnovi sumnje da je počinila nasilje u porodici, po potrebi, lišiti slobode. Za svaki prijavljeni slučaj nasilja u porodici, policija je dužna podnijeti zahtjev za izricanje zaštitne mjere u roku od 12 sati nadležnom sudu prema mjestu na čijem području žrtva nasilja u porodici ima prebivalište ili boravište.

Nadležni sud je dužan, u roku od 12 sati od prijema zahtjeva, da izrekne jednu ili više zaštitnih mjera iz člana 9 Zakona. Zaštitne mjere prema Zakonu mogu biti: udaljenje iz stana, kuće ili nekog drugog stambenog prostora i zabrana vraćanja u stan, kuću ili neki drugi stambeni prostor; zabrana približavanja žrtvi nasilja; zabrana uznemiravanja i uhođenja osobe izložene nasilju; obavezan psihosocijalni tretman; obavezno liječenje od ovisnosti i privremeno lišenje slobode i zadržavanje⁹. Na ovaj način žrtvi se pruža zaštita u roku od 48 sati.

Zaštitna mjera obaveznog psihosocijalnog tretmana provodi se u centrima za mentalno zdravlje, a mjera obaveznog liječenja od ovisnosti od strane zavoda za liječenje bolesti ovisnosti, dok se ostale četiri mjere provode od strane policije. Praćenje provedbe svih zaštitnih mjera u obavezi je centara za socijalni rad.

Istovremeno sa prekršajnim postupkom kojim se kroz Zakon o zaštiti od nasilja u porodici štiti žrtva nasilja u porodici, što je i primarni cilj ovog zakona, policija sačinjava izvještaj o počinjenom krivičnom djelu i dostavlja ga nadležnom tužilaštvu. Sankcija koju propisuje KZ FBiH za krivično djelo nasilja u porodici je novčana kazna ili kazna zatvora do pet godina, ovisno o vrsti djela. Nasilje u porodici koje je uzrokovalo smrt žrtve, kažnjava se kaznom zatvora od dvije do petnaest godina. Međutim, ukoliko je smrti žrtve prethodilo zlostavljanje, kažnjivo je kaznom od najmanje deset godina zatvora ili kaznom dugotrajnog zatvora.

3.2. Problemi u implementaciji Zakona

Kada je u pitanju puna implementacija Zakona o zaštiti od nasilja u porodici, najveći problem predstavlja činjenica da još nisu doneseni svi pravilnici predviđeni ovim Zakonom. Do danas, donesen je Pravilnik o sadržaju i načinu vođenja evidencije o izrečenim zaštitnim mjerama osobama koje su štice zaštitnom mjerom i o nasilnim osobama kojima su izrečene zaštitne mjere u Federaciji BiH¹⁰ i Pravilnik o provođenju mjera zaštite iz nadležnosti policije¹¹. Iako je rok za donošenje svih podzakonskih akata predviđenih Zakonom bio šest mjeseci od njegovog stupanja na snagu, nakon skoro dvije godine primjene još nije donesen Pravilnik o načinu i mjestu provođenja zaštitne mjere obaveznog liječenja od ovisnosti o alkoholu, opojnim drogama ili drugim psihotropnim supstancama počinilaca nasilja u porodici, zatim Pravilnik o kriterijima i standardima za osnivanje, rad i finansiranje sigurnih kuća u Federaciji BiH, Pravilnik o načinu provođenja psihosocijalnog tretmana počinilaca nasilja u porodici i Pravilnik o podnesenim zahtjevima za izricanje zaštitnih mjera i o izrečenim zaštitnim mjerama.

⁹ Čl. 9 Zakona o zaštiti od nasilja u porodici (bilj. 7).

¹⁰ Sl. n. FBiH 95/13.

¹¹ Sl. n. FBiH 19/14.

Imajući u vidu navedeno, kada su u pitanju navedeni propisi, nalazimo se u pravnom vakumu, jer se u praksi još koriste pravilnici¹² doneseni prema starom Zakonu o zaštiti od nasilja u porodici, iako je pravni osnov za njihovu primjenu – stari zakon nevažeći.

Kada su u pitanju kantonalni propisi o pružanju besplatne pravne pomoći, u skoro svim kantonima donesen je navedni pravilnik, te su osnovani zavodi za pružanje besplatne pravne pomoći. Ovaj mehanizam, ukoliko se bude implementirao u punom kapacitetu može omogućiti ravnopravnu podršku svim žrtvama nasilja u porodici za potpunu pravnu pomoć u postupku, bez obzira na imovinsko stanje ili mjesto u kojem žive.

3.3. *Strateški pristup*

Važan mehanizam za stvaranje okruženja i pretpostavki za punu implementaciju Zakona o zaštiti od nasilja u porodici sadržan je u članovima 36 do 39 Zakona.

U skladu sa članom 36 Zakona, Vlada FBiH¹³ je usvojila Strategiju za prevenciju i borbu protiv nasilja u porodici (2013-2017)¹⁴ (Strategija) sa ciljem smanjenja nasilja u porodici, uspostavljanja sistema djelovanja i zaštite i stvaranja uslova za ravnomjernu dostupnost sistema djelovanja i zaštite. Stručni tim za izradu i praćenje provedbe Strategije za prevenciju i borbu protiv nasilja u porodici (2013-2017)¹⁵ (Stručni tim) koji je izradio ovaj dokument, radi i na njenoj implemenatciji i izvještavanju o realizaciji planiranih aktivnosti. U skladu sa poglavljem 8. Strategije, koje se odnosi na monitoring i izvještavanje, praćenje implementacije Strategije se vrši u dvije faze. Do kraja februara (za prethodnu godinu) Vladi Federacije Bosne i Hercegovine se dostavlja Izvještaj o implementaciji Akcionog plana i progressa povlačenja finansijskih sredstava. Do kraja juna (za prethodnu godinu) dostavlja se konačni izvještaj koji obuhvata i monitoring ostvarenih strateških ciljeva i analizu trendova uz preporuke za poboljšanje stanja po oblastima i implementacije Strategije u narednom periodu. Ovim izvještajima se daje šira slika stanja o preventivnom djelovanju, postupanju i borbi protiv nasilja u porodici s aspekta oblasti definiranih Strategijom (socijalna i dječija zaštita, obrazovanje, zdravstvena zaštita, sigurnost, pravosuđe, statistička evidencija, specifični servisi zaštite i rehabilitacija žrtava nasilja u porodici i razvijanje multidisciplinarnog pristupa pomoći žrtvi nasilja u porodici). Također, daje se kontinuiran prikaz definiranih dugoročnih i srednjoročnih indikatora za praćenje Strategije, te opis realizacije pet strateških ciljeva, uz preporuke za planiranje aktivnosti u narednom periodu. Nakon usvajanja izvještaja, nadležne institucije planiraju ove aktivnosti u okviru izrade godišnjih planova rada, odnosno planiraju sredstva i aktivnosti prilikom izrade okvirnog budžeta.

Realizacija Strategije ostvaruje se kroz usklađivanje normativno-pravnog okvira sa međunarodnim i domaćim standardima, što obuhvata usvajanje zakona i podzakonskih akata u ovoj oblasti. S tim u vezi, važno je napomenuti kako je Bosna i Hercegovina u ovoj oblasti na

¹² Podzakonski akti čiji je osnov za donošenje naveden u starom Zakonu o zaštiti od nasilja u porodici su: Pravilnik o načinu i mjestu provedbe zaštitne mjere obaveznog liječenja od ovisnosti o alkoholu, drogama ili drugim psihotropnim supstancama počinitelaca nasilja u porodici (Sl. n. FBiH 23/08) i Pravilnik o načinu i mjestu provedbe zaštitne mjere obaveznog psihosocijalnog tretmana počinitelja nasilja u porodici (Sl. n. FBiH 60/06).

¹³ Na 75. sjednici Vlade FBiH, održanoj 11. 03. 2013.

¹⁴ Sl. n. FBiH 22/13.

¹⁵ Sl. n. FBiH 73/11 i 34/14.

dobrom putu, jer je jedna od prvih zemalja koja je ratificirala Konvenciju Vijeća Evrope o sprečavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u porodici – CAHVIO¹⁶. Obaveze koje je Bosna i Hercegovina preuzela ratifikacijom ovog dokumenta nadovezuju se na aktivnosti i iskustva provođenja domaćih politika u ovoj oblasti, tako da je ovo dokument kojim se daje veći značaj i podrška aktivnostima koje se već nekoliko godina realizuju u Bosni i Hercegovini. U oblasti edukacije profesionalaca, definisani su i izrađeni programi obuke profesionalaca za postupanje u slučajevima nasilja u porodici za profesionalce u oblasti zdravstva, sigurnosti, obrazovanja, socijalne zaštite, pravosuđa, ali i državnih službenika i menadžmenta institucija i ustanova. Također, sistemski se prikupljaju podaci u skladu sa članom 40 Zakona, a uspostavljen je informacioni sistem za vođenje podataka u ovoj oblasti. Rješavanje uzroka nasilja u porodici realizuje se i kroz rad sa počiniocima nasilja u porodici, ali i sa cjelokupnim porodicama. Ova aktivnost je pokrenuta na osnovu iskustava represivnog djelovanja koje nije pokazivalo dugoročne rezultate bez sistemskog rada sa počiniocima nasilja u porodici na usvajanju novih životnih navika.

Veoma važan mehanizam implementacije odredbi Zakona, kao i strateških pravaca predstavlja multidisciplinarni pristup koji podrazumijeva zajedničke intervencije različitih institucija i profesija u rješavanju problema nasilja u porodici. U skladu sa članom 37 Zakona o zaštiti od nasilja u porodici, obaveza kantonalnih vlada je da donesu program mjera za prevenciju i borbu protiv nasilja u porodici. Ovaj program mjera predstavlja i Akcioni plan za provedbu Strategije za prevenciju i borbu protiv nasilja u porodici 2013-2017 na kantonalnom nivou. Također, u skladu sa članom 37 stav 2 tačka 7 Zakona postoji obaveza formiranja koordinacionog tijela sa zadatkom koordinacije rada svih nadležnih institucija na provođenju programa. Ovdje nije striktno navedeno, odnosno ostavljeno je kantonalnim vladama da formiraju navedena tijela koja obuhvataju sigurnost, pravosuđe, socijalnu zaštitu, zdravstvo, obrazovanje, ali i medije, nevladine organizacije i sl. ovisno o raspoloživosti organizacija u datom kantonu. Također, sa ovim aktivnostima je povezan i član 39 Zakona koji se odnosi na potpisivanje protokola o saradnji. Uspostavljena međusobna saradnja i propisane procedure u postupanju svih institucija u pružanju pomoći žrtvama nasilja (policija, zdravstveni radnici, socijalni radnici, obrazovne ustanove i sudstvo i nevladine organizacije) su garant adekvatnije zaštite svake žrtve nasilja u porodici, uključujući i djecu.

4. Statistički podaci

Prema istraživanjima provedenim u Bosni i Hercegovini, 90% građana izražava visok stepen svjesnosti o problemu nasilja u porodici. Međutim, 45% građana nasilje u porodici još smatra privatnim problemom¹⁷. Ovo pokazuje da naše društvo polako postaje svjesno određenih problema, ali da patrijarhalni društveni kontekst još ima značajan utjecaj. Ovo potvrđuje i podatak da 80% ispitanika smatra da je, u određenim situacijama, udaranje člana porodice opravdano. Da se radi o ozbiljnom problemu pokazuju i statistički podaci koji govore da je 47% žena u Bosni i Hercegovini tokom života iskusilo neki oblik nasilja, dok je 12% ispitanica iskusilo neki oblik nasilja u porodici u posljednjih godinu dana¹⁸. Najčešće se radi o fizičkom

¹⁶ Sl. gl. BiH 19/13.

¹⁷ K. Sesar, *Istraživanje o uzrocima nasilja u porodici*, Sarajevo 2012.

¹⁸ M. Babović, *Istraživanje o nasilju u porodici*, Sarajevo 2013, ss. 18-19.

nasilju, zatim psihičkom, ali i seksualnom. Međutim, bitno je istaći da je nasilje najčešće kombinovano.

Kada su u pitanju prijave nasilja u porodici, prema podacima kantonalnih ministarstava unutrašnjih poslova godišnje se prijavi oko 1500 slučajeva nasilja u porodici. Međutim, važan indikator u ovoj oblasti je podatak da se na broj prijavljenih slučajeva nasilja u porodici sve više podnosi izvještaja o počinjenom krivičnom djelu, što znači i da policijski službenici sve više prepoznaju oblike ovog krivičnog djela. Prijave nasilja u porodici i izvještaji o počinjenom krivičnom djelu od strane kantonalnih ministarstava unutrašnjih poslova od 2006. do 2014. godine prikazani su u Tabeli 1.

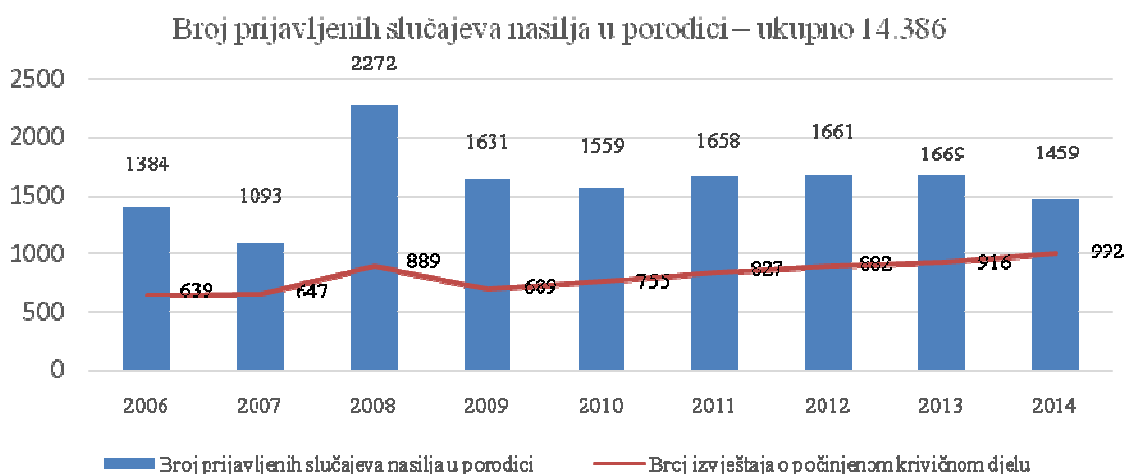

Tabela 1. – prijave nasilja u porodici

Zaštitne mjere koje sudovi donesu prema ovom zakonu najčešće su zabrane uznemiravanja ili uhođenja, te mjera zabrane približavanja žrtvi nasilja u porodici. Manji broj drugih mjera dovodi se i u vezu sa slabijom infrastrukturom za provođenje mjera psihosocijalnog tretmana ili mjera liječenja od bolesti ovisnosti.

Poboljšanje sudske prakse u ovoj oblasti može se pratiti i kroz statistiku koja se odnosi na izricanje zaštitnih mjera prikazanu u Tabeli 2.

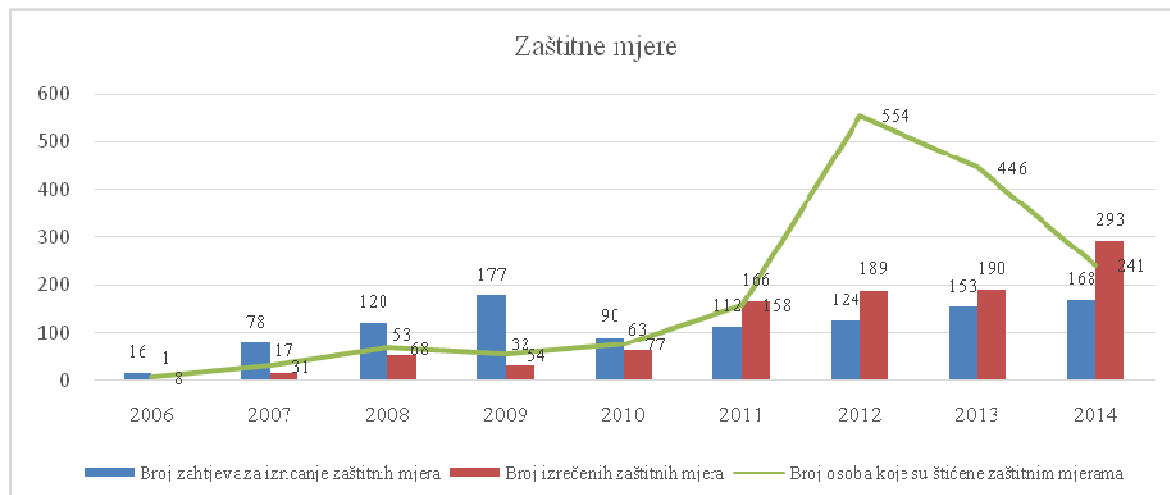

Tabela 2. – zaštitne mjere

Kada su u pitanju presude prema članu 222 Krivičnog zakona Federacije Bosne i Hercegovine općinski sudovi godišnje donesu oko 350 presuda, najčešće uslovnih kazni, ali i kazni zatvora i, u nešto manjem broju, novčanih kazni. Zanimljiv indikator predstavlja podatak o smanjenju uslovnih presuda, te povećanju zatvorskih kazni u 2014. godini što se može dovesti i u vezu sa kontinuiranim edukacijama nosilaca pravosudnih funkcija.

Važan sistem zaštite žrtava nasilja u porodici predstavljaju i sigurne kuće u koje se smještaju žene žrtve nasilja u porodici i djeca. Podaci o smještaju prikazane su u Tabeli 3.

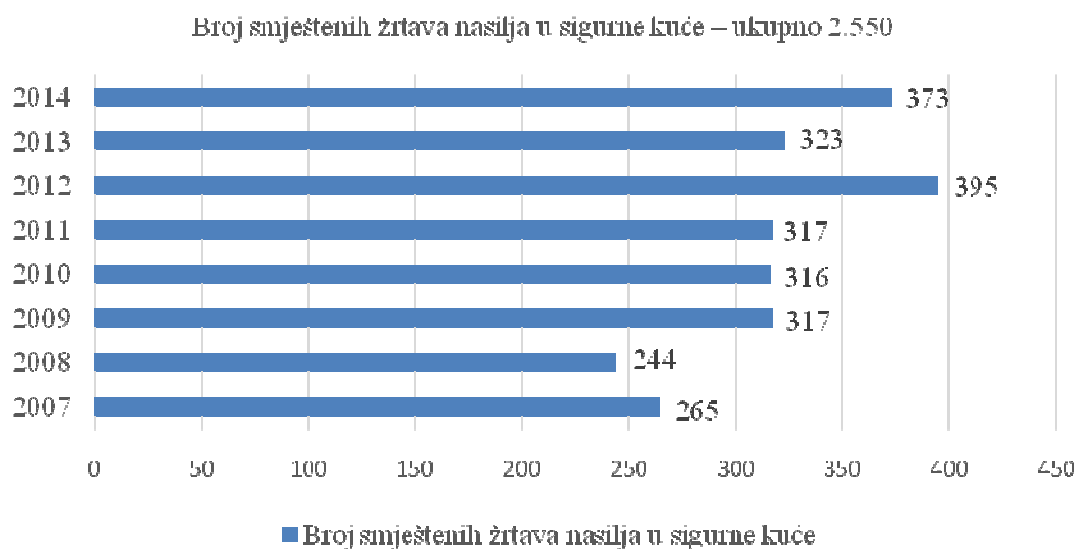

Tabela 3.

Također, jedan od servisa pomoći i podrške u ovoj oblasti su i SOS telefoni 1265¹⁹ i 1264²⁰, koji su uspostavljeni za pomoć, savjetovanje i pružanje informacija kada je u pitanju nasilje u porodici. Godišnje se na ove servise uputi oko 5.000 poziva.

5. Zaključak

Uzrok nasilja u porodici leži u naučenom obrascu ponašanja, odgojnom kontinuitetu kojem doprinose i obrazovni, sociološki, ekonomski, zdravstveni i drugi faktori. Kako nema značajnih razlika u pojavi nasilja u porodici na osnovu životnog standarada, finansijskog stanja i obrazovnog statusa, može se utvrditi da je nasilje u porodici naučen obrazac ponašanja integriran u izgradnju kako individualnih identiteta tako na kraju i društvenog kolektiva koji ovo ponašanje smatra prihvatljivim.

Međutim, kada govorimo o nasilju u porodici, bilo kao pojave, prepoznavanja ili njegove prevencije u društvu, nije dovoljno samo sagledati porodicu i brak, potrebno je sagledati cjelokupni društveni kontekst, utvrditi pravac u kojem se društvo treba razvijati i definisati strateške pravce djelovanja. Zakoni kojima se reguliše ova oblast su najčešće represivni i kao takvi dugoročno ne mogu pokazati značajnije rezultate. Kako uzrok nasilja u porodici, ali i njegovo rješavanje leži u odgoju i obrazovanju, odnosno prekidu kruga transgeneracijskog prenošenja nasilnih obrazaca ponašanja, samim tim i normativno-pravna rješenja trebaju uključiti u većem obimu preventivno djelovanje, jasne oblike zaštite i uvezanog mehanizma djelovanja kako na prevenciji, tako i kroz represivne mjere.

U narednom periodu, potrebno je raditi na potpunom usaglašavanju normativno-pravnih rješenja i njihovoj primjeni. Ovaj proces potrebno je da prati sveobuhvatna edukacija profesionalaca kroz stručne obuke, multisektorske edukacije, te rad sa osobama koje su počinile nasilje u porodici i rad sa cjelokupnim porodicama. Ovaj sistem preventivnog djelovanja i zaštite može biti upotpunjen kroz rano otkrivanje slučajeva nasilja u porodici i institucionalno preventivno djelovanje koje počinje već u predškolskom uzrastu.

¹⁹ SOS broj 1265 za područje entiteta FBiH.

²⁰ SOS broj 1264 za područje entiteta RS.